

Samen leven in het dorp

‘Sociale cohesie voor wat het waard is’

Don Weenink

Rurale Sociologie

Deze presentatie

---

1. Het onderzoek
2. Kenmerken van de onderzochte dorpen
3. Wat betekent de dorpsgemeenschap
4. De activering van het gemeenschapsgevoel
5. Aanbevelingen

1- Het onderzoek

- Doel onderzoek: hoe beleven mensen de dorpsgemeenschap?
- Sociale cohesie is niet abstract, maar bestaat uit concrete ontmoetingssituaties...
- ...waar mensen positieve gevoelens en steun aan ontlennen
- Dit is een (inter-)subjectief, maar wezenlijk onderdeel van de leefbaarheid
- interviews
- 503 vragenlijsten uitgezet, 251 retour; 20 vragenlijsten voor jongeren retour

2 - Kenmerken van beide dorpen

- Meer oorspronkelijke bewoners dan plattelandsgemiddelde
- Aandeel gelovigen en kerkelijken is hoger dan landelijk plattelandsgemiddelde
- Lidmaatschappen verenigingen hoger dan landelijk plattelandsgemiddelde
- Zorgverleners vooral in Wesepe hoger dan landelijk plattelandsgemiddelde
- Belangrijke persoonlijke contacten in het algemeen vaker met mensen buiten het dorp dan in het dorp

2 - Kenmerken van beide dorpen

Conclusie

- Het onderhouden van veel belangrijke contacten buiten het dorp (werk, vrienden, familie) gaat heel goed samen met sterke dorpsbindingen:
  - Verenigingsleven (o.a. dubbele lidmaatschappen)
  - Kerkelijkheid
  - Zorg in het dorp
- Hetzelfde geldt voor de jongeren

3 - Wat betekent de dorpsgemeenschap?

'Saamhorigheid als identiteit'

- 'Wat is kenmerkend voor het dorp?'
  - *'klein dorp, iedereen kent elkaar, actief verenigingsleven'*
  - *'saamhorigheid, bloeiend verenigingsleven, men zou zich wel willen geven voor dit dorp'*
  - *'waar een klein dorp groot in kan zijn; samen er iets van maken'*
  - *'genoeglijk en sociaal'*
- Saamhorigheid: verreweg het meest genoemd (60% van de bewoners; jongeren idem)
- Veel minder genoemd: 'rust', 'omgeving', 'veiligheid'
  - Vrouwen noemen saamhorigheid vaker dan mannen
  - Mensen die actiever zijn in verenigingsleven noemen dit ook vaker

3 - Wat betekent de dorpsgemeenschap?

'Morele dorpsplicht'

- 'Bewoners moeten zich inzetten voor het dorp'; 'Ik vind het belangrijk om iets te betekenen voor het dorp'; 'Ik vind het belangrijk dat kinderen leren om zich in te zetten voor het dorp'
- Ca 80% van de bewoners is het hiermee eens, jongeren idem
- Wie..
  - langer in het dorp woont...
  - vaker aan verenigingsleven deelneemt...
  - vaker kerkdiensten bijwoont...
  - kleine kinderen heeft...
  - en man is...
- ...stemt eerder in met de morele dorpsplicht
- En wie kan zich er niet in vinden?
  - Mensen die aangeven dat hun vrienden vooral buiten het dorp wonen

3 - Wat betekent de dorpsgemeenschap?

‘Waardering door dorpsgenoten’

- ‘Ik voel me gewaardeerd door mijn dorpsgenoten’
  - 74% is het hiermee eens; jongeren idem
- Maar wie voelen zich vaker minder gewaardeerd?
  - Vrouwen
  - Niet-oorspronkelijke bewoners
  - Bewoners die minder vaak deelnemen aan verenigingsleven
- Een deel van de oudere bewoners lijkt zich terug te trekken uit de dorpsgemeenschap

3 - Wat betekent de dorpsgemeenschap?

Conclusie

- Saamhorigheid is onderdeel van de dorpsidentiteit (=wie zijn wij als dorpsgemeenschap)
- Morele dorpsplicht wordt breed gedragen
- Vrouwen beschrijven het dorp eerder als saamhorig...
- ...maar voelen zich ook wat minder gewaardeerd
- Mannen hechten meer aan de morele dorpsplicht

4 - De activering van het gemeenschapsgevoel

‘Samen tot stand gebracht’

- ‘Kunt u dingen noemen die dorpsbewoners samen tot stand hebben gebracht?’
  - iets genoemd: 65%
  - Jongeren minder (7 vd 21)
- ‘Kunt u dingen noemen die u samen met dorpsbewoners heeft gedaan en waar u met plezier aan terug denkt?’
  - iets genoemd: 71%
  - Jongeren minder (13 vd 21)

4 - De activering van het gemeenschapsgevoel

‘Samen tot stand gebracht’/‘Met plezier aan terugdenken’

- Wie noemen de meeste dingen?
  - Vrouwen
  - Bewoners met een partner
  - Naarmate opleiding hoger is
  - Naarmate bewoners langer in het dorp wonen
  - Naarmate bewoners van meer verenigingen e.d. lid zijn
- Wie kan er niets noemen?
  - Alleenstaanden
  - Naarmate opleiding lager is
  - Naarmate bewoners korter in het dorp wonen
  - Naarmate bewoners van minder verenigingen e.d. lid zijn
  - Als vrienden vooral buiten het dorp wonen

4 - De beleving van het gemeenschapsgevoel

‘Samen tot stand gebracht’/‘Met plezier aan terugdenken’

- Wat hebben dorpsbewoners tot stand gebracht?
- Meest genoemd (totaal 168):
  - AED-project (22x)
  - Onderhoud/verbouw sportfaciliteiten (22x)
  - Plannen rond dorpshuis (20x)
- Dit zijn symbolen van sociale cohesie

Symbolen van sociale cohesie

- Komen tot stand door gezamenlijk initiatief
- Vatten positieve gevoelens van het dorp in een beeld
- Kunnen het positieve gevoel opnieuw oproepen
- Bieden een moreel kader omdat ze 'eren' wat sociaal van waarde is binnen een groep
  - 'de AED-actie laat zien dat bij ons de mensen voor elkaar klaar staan'
- Tonen de groepsgrenzen
  - 'in Olst zouden ze nooit zoiets van de grond krijgen'
- Door de symbolen te 'vieren' kunnen de groepsgevoelens opnieuw worden opgeroepen met een krachtig beeld

Modern ritueel

4 - De beleving van het gemeenschapsgevoel

Conclusie

- Het gemeenschapsgevoel komt tot uiting in symbolen
- Symbolen herinneren aan de kracht en de verbondenheid van de gemeenschap
- Maar niet iedereen herkent deze symbolen in gelijke mate
- Traditionele vormen van cohesie sterk aanwezig en gaan samen met...
- ...sterke banden buiten het dorp
- ...de vorming van nieuwe symbolen van cohesie
- Informele cohesie:
  - Via familie- of vriendschapsbanden (zorg)
  - Via de kerk (activiteiten niet in verenigingsverband)

5 - Wat staat cohesie in de weg?

'Zorgen'

- 'Waar maakt u zich zorgen over als het gaat om het dorp?
- Twee derde van bewoners kon een of meer zaken noemen
- Meestgenoemd (totaal 112 zaken)
  - Geen dorpshuis (22x)
  - Te weinig leerlingen voor school (17x)
  - Verdwijnen café (15x)
  - Verdwijnen Kerk (12x)
  - Jongeren die uit dorp vertrekken (10x)
- Jongeren noemen dezelfde punten
- 15 vd 21 jongeren willen verhuizen
  - Stad lokt (winkels)
  - Niet zo dicht bij ouders
  - Voor studie

6 - Aanbevelingen voor activeringswerk, overheden, dorpsraden en Kerk

---

1. Onderzoek de verborgen hulpvragen van afgezonderde ouderen
2. Stimuleer vrouwen een meer zichtbare rol te spelen door hen te betrekken in bestuurs- of andere activiteiten die een bron van erkenning en waardering bieden
3. Maak de waarde van de informele, alledaagse maar cruciale activiteiten van vrouwen voor de gemeenschap meer zichtbaar
4. Benadruk het belang van jongerenverenigingen voor de cohesie op het dorp op lange termijn, en stimuleer en ondersteun de jongerenverenigingen

6 - Aanbevelingen voor activeringswerk, overheden, dorpsraden en Kerk

---

5. Stimuleer en ondersteun de vorming van omni-verenigingen
6. Stimuleer en ondersteun de vorming van multifunctionele accommodaties

En voor dorpsbewoners:

- Denk niet te snel in termen van 'wij' en 'zij', degenen die niet mee lijken te willen doen hebben daar niet altijd zelf voor gekozen
- Bespreek de zorgen voor de toekomst die leven; wellicht kan ook hier de kracht van de gemeenschap worden ingezet

Hartelijk dank voor uw aandacht

© Wageningen UR

WAGENINGEN UNIVERSITEIT
WAGENINGEN UR

Op zoek naar cohesie...is het maakbaar?

- Waar zit het 'wij'-gevoel?
- In elk geval niet alleen tussen de oren...
- Het is actief, krijgt vorm in concrete ontmoetingen
- Waar lopen mensen warm voor, waar willen ze zich voor inzetten?
- Waar zitten de belemmeringen?
- En zijn er (onvermoede) energiebronnen?

Op zoek naar cohesie...is het maakbaar?

- Zijn er 'heilige huisjes'... wat roept verontwaardiging op?
- Waar lopen de grenzen van de groep, wie horen er niet bij en waarom niet?
- Wat zijn tastbare resultaten van samenwerking die bewoners waardevol vinden? (symbolen)
- Als deze symbolen hun glans hebben verloren of als ze zijn vergeten: wat is de geschiedenis hierachter